

Sažetak

Zrinka Jelaska, Filozofski fakultet, Zagreb  
Tomislava Bošnjak Botica, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb  
UDK 81'366'367.622, izvorni znanstveni rad  
primljen 14. lipnja 2008., prihvaćen za tisak 2. rujna 2008.

Inflection of Bisyllabic Male Names and Accentual Dualism

The paper analyzes problems occurring in the inflection of male names ending in -o and -e. These problems are insufficiently explained normative rules on the one hand, and diverse speech practice of the speakers of Croatian. Possible grounds for such inconsistencies are outlined and alternative normative solutions are offered on the basis of the accentuation characteristics of the neoštokavian system.

## CURRICULUM, KURIKULUM, KURIKUL – UPUTNIK

*Dubravka Smajić, Irena Vodopija*

**H**rvatska jezična kultura oduvijek je podrazumijevala težnju prema čistom hrvatskom književnom jeziku, no ipak je dodirima s drugim jezicima u hrvatski jezik još od davnih vremena ulazilo mnogo riječi stranoga podrijetla. Tijekom povijesti najviše nam je stranih riječi dolazilo iz jezika susjednih naroda, odnosno onih s kojima su Hrvati bili, osim teritorijalno ili kulturno, na bilo koji način i politički povezani, a njihovi jezici obično politički nadmoćni u odnosu na hrvatski jezik. Međutim, sve jače nacionalno međuprožimanje koje je zahvatilo Europu i svijet kada je u pitanju način življenja i mišljenja, dovelo je do bezrezervnoga prihvaćanja rječničkih internacionalizama.<sup>1</sup>

O tuđim riječima u hrvatskom jeziku u Hrvatskom pravopisu iz 1971. godine, popularnom londoncu, nalazimo osnovne, opće podatke zašto one ulaze u naš jezik, ali i jednostavan jezični savjet kako se prema njima valja odnositi. Autori tako ističu da

---

<sup>1</sup> Ističući kako su se puristi najustrajnije bavili pitanjem stranih riječi u hrvatskom jeziku, odnosno posuđivanjem riječi i posuđenica, Vlatka Štimac navodi da „ovisno o povijesnome kontekstu domaćom su riječju puristi nastojali zamijeniti riječ posuđenu iz turskoga jezika, njemačkoga, talijanskoga ili latinskoga; iz ruskoga, ponovno njemačkoga, a početkom devedesetih godina 20. st. – iz srpskoga jezika. Na kraju, s danas najbrojnijima među novijim posuđenica iz (američkoga) engleskoga jezika ili anglizmima ulazimo u doba globalizacije.“ (Štimac, 2003.: 94.)

„od tuđica nije pošteđen nijedan narodni jezik, pa, dakle, ne može biti ni hrvatski“ (Babić-Finka-Moguš, 1971.: 50.).

Međutim, kako svaki jezik prirodno teži primati što manje tuđica i umjesto njih služiti se „riječima narodnoga jezika“, autori preporučuju primjenu poznatoga načela:

„Tuđe riječi treba upotrebljavati samo onda kad za pojmove koji se njima označuju nemamo dobrih zamjena u svojem jeziku.“ (Babić-Finka-Moguš, 1971.: 50.)

Pod tuđim se riječima danas dakako ne misli na usvojenice, riječi tuđega podrijetla koje su si svojom prilagodbom hrvatskom jezičnom sustavu već odavna priskrbile rječnički status domaćih riječi – ne samo da ih prosječan govornik hrvatskoga jezika danas ne osjeća tuđima nego počesto i ne zna da su doista posuđenice. Neki autori takvu vrstu posuđenica nazivaju primljenicama ili posvojenicama.

Zapravo pod tuđim riječima autori Hrvatskoga pravopisa misle na drugu vrstu riječi stranoga podrijetla, odnosno na tuđice – riječi koje još uvijek osjećamo kao nama strane, neprilagođene hrvatskom jezičnom sustavu, iako su već duže vrijeme prisutnice u našem jeziku, ili primjerice na one koje upravo u današnje vrijeme učestalo i velikim brojem ulaze u hrvatski jezik pa ih redovito susrećemo i ne znajući im (pravo) značenje.

Veliki dio takvih riječi ponajprije pronalazimo u stručnom jeziku jer one su mu obično i osnovnom sastavnicom. Kao zanimljiv primjer takvih posuđenih stručnih riječi što su se u novije vrijeme pojavile, valja istaknuti naziv *kurikul(um)*, koji je u suvremenoj pedagoškoj literaturi od devedesetih godina prošloga stoljeća učestao, i to u obliku *curriculum*, *kurikulum* i *kurikul*.

Ako se u traženju značenja navedene riječi zaviri u Rječnik stranih riječi, pronaći će se natuknicu *kurikulum*, ali ona samo upućuje na podosta čest izraz iz latinskoga jezika *curriculum vitae* (Klaić, 2004.), kojim se služimo u značenju kratka životopisa. Jednako je tako i u Hrvatskom enciklopedijskom rječniku (ur. Jojić – Matasović, 2002.). U Velikom englesko-hrvatskom rječniku potvrđuje se *curriculum* u značenju nastavnoga programa (Bujas, 1999.). U Rječniku englesko-hrvatskom, hrvatsko-engleskom s gramatikom (prir. Božić, 2000.) *curriculum* je plan nastave (visoke škole, fakulteta).

Iz navedenih se objašnjenja ne može razabrati zašto je spomenuta tuđica ušla u stručni jezik kad za nju već otprije postoje uvriježeni hrvatski izričaji, stoga valja dodati i nešto potpunije objašnjenje iz Websterova rječnika:

1. studijski programi koje nudi obrazovna institucija ili jedan od njezinih odjela
2. skup kolegija koji čine područje specijalizacije.

I u ostalim engleskim rječnicima pronalazi se vrlo slično, ali ipak ponešto drukčije objašnjenje:

Uputnik, uputnici („Curriculum, curriculumi“)<sup>2</sup> – svi predmeti, tj. kolegiji koji se nude u školi, koledžu ili sličnoj ustanovi, odnosno poseban studijski program za jedan predmet.<sup>3</sup>

Može se zapaziti i pitanje objašnjenje kako je *curriculum* obrazovni program kojim je utvrđena:

- a) obrazovna svrha programa (ishodi)
- b) sadržaj, tehnike poučavanja i iskustvo nužno za postizanje svrhe (sredstva)
- c) načini pomoću kojih se ocjenjuje jesu li obrazovni ishodi postignuti.<sup>4</sup>

Dodajmo tomu da se u engleskim rječnicima može naći i kratki rječnički zapis koji nas vraća na početno pitanje svrhovitosti uporabe sporne tuđice: *curriculum* je drugi naziv za nastavni program.<sup>5</sup>

Kao jedno je od cjelovitijih objašnjenja valja navesti i sljedeće:

Uputnik („Curriculum“) se općenito odnosi na iskustvo poučavanja i učenja u školi. No nastavnici se koriste tim pojmom na različite načine. Uputnik („Curriculum“) se može odnositi na sadržaj poučavanja ili slijed nastavnih predmeta koje učenici prate. Također može opisivati planirani školski obrazovni program ili obrazovno iskustvo učenika. Nastavnici obično razlikuju uputnik („curriculum“) koji se poučava i uputnik („curriculum“) koji se uči.<sup>6</sup>

Takvo objašnjenje donekle čini razložnim uvođenje novoga pojma *kurikul(um)* u stručno pedagoško nazivlje jer svojim proširenim značenjem ipak opravdava taj primjer jezičnoga posuđivanja.

*Kurikul(um)* prodire u pedagoško nazivlje iz engleskoga jezika, ali poznato je kako je izvorno ta riječ latinskoga podrijetla. U Latinsko hrvatskom rječniku stoji da je

„curriculum, i, n. utrkivanje, natjecanje, tečaj (nebeskih tijela, života), život, trkalište“ (Žepić, 1991.).

Iz svega se navedenoga zaključuje kako je u pitanju nova riječ (iako ne u cijelosti i novo značenje), a ona je potaknula i zanimanje hrvatskih jezikoslovaca, ponajprije

---

<sup>2</sup> U zagradi je izvorni, neprevedeni izraz *curriculum*; ispred zagrada je prevedeno u skladu s onim što autorice u ovom radu i predlažu – da se umjesto *curriculum* (*kurikuluma* i *kurikula*) upotrijebi hrvatska riječ *uputnik*. Inače, u radu se donosi slobodan prijevod s engleskoga jezika za objašnjenja pojavnice *curriculum* iz navedenih rječničko-enciklopedijskih izvora.

<sup>3</sup> Cambridge Dictionary of American English (2000.), Cambridge University Press.

<sup>4</sup> Webster's New Collegiate Dictionary (1977.), Springfield Massachusetts. U.S.A. G & C Merriam Company.

<sup>5</sup> Jack C. Richards, John Platt, Heidi Platt (1992.), Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics, Longman.

<sup>6</sup> The World Book Encyclopedia (1998), Ci-Cz, Volume 4, Chicago, London, Sydney, Toronto: World Book, INC.

onih koji se bave didaktikom i metodikom hrvatskoga jezika – Stjepka Težaka i Dragutina Rosandića. Oni se odlučuju za oblik *kurikul*, o čemu piše Stjepko Težak:

„Iz indoeuropskoga korijena kers (trčati) izrastao je latinski glagol currere – trčati, teći, htjeti, hrliti, brzati, ploviti, broditi, a od toga višeznačna imenica curriculum: a) trk, utrka, b) tečaj, tijek, c) kola za trku, bojna kola, d) trkalište, jahalište, e) tečaj života, život (prema rječniku Mirka Divkovića, 1900.)“ (Težak, 2004.: 87.)

A u Veliku Britaniju *curriculum* iz latinskoga stiže

„kao otvorena dvokotačna kočija koju usporedo vuku dva konja – preobražena u školski tečaj, a zatim i u nastavni program, iz rimskoga ratnoga uskočila u britanski školski sustav. Da bi se ipak školski tečaj razlikovao od prijevoznoga, Englezi su ih razdvojili oblikom: curriple – opisana kočija, curriculum – školski program“ (Težak, 2004.: 87.).

Iz engleskoga pak prodire u njemački i talijanski jezik u značenju nastavnoga programa i nastavnoga tečaja. U prijevodima s engleskoga i njemačkoga na hrvatski u stručni jezik isprva ulazi u obliku *kurikulum*.

Navedeni je pojam tako ušao i u radove hrvatskih autora s područja pedagoških znanosti, koji se uglavnom odlučuju za oblik kakav se susreće u izvornim tekstovima, ali slovopisno prilagođen hrvatskom jeziku (*kurikulum*). O tom obliku S. Težak donosi sljedeću prosudbu:

„Uvođenje curriculuma/kurikuluma u školsko nazivlje opterećeno je dvojnim pisanjem. Stariji prenositelji grčkih i latinskih imenica i morfološki su ih prilagođivali hrvatskomu jeziku pa su nastavke za muški rod (-os, -us) i srednji (-on, -um) izostavljali (metallon > metallum > metal). Moglo se to učiniti i s imenicom **curriculum** > **kurikul** te bi i pridjev bio **kurikulni**, ali ljubiteljima tuđega draži je duži **kurikularni**.“ (Težak, 2004.: 88.)

D. Rosandić u knjizi Kurikulski metodički obzori, objašnjavajući naziv piše u izvornom obliku *curriculum* navodeći ujedno i tumačenje pojma kako ga shvaćaju različiti autori. Govori o teoriji *curriculum* koja postaje znanstvena teorija. Rosandić navodi autore koji su dali svoj prinos teoriji *curriculum*. Iako su spomenuti brojni autori, možda je dovoljno navesti

„da se o curriculumu može govoriti samo onda kada se u paradigmu uključuju “što” (sadržaj), “zašto” (cilj) i “kako” (metodički model). Izostavljanjem bilo kojeg spomenutog elementa iznevjerava se curriculum.“ (Rosandić, 2003.: 10.)

U tekstu se ističe kako se u teoriji razgraničuju pojmovi *program* i *curriculum* te kako je potonji širi pojam od programa i temelji se na znanstvenoj osnovi.

Isti će se autor u svojoj sljedećoj knjizi u podnaslovu Jezični i književni odgoj u nacionalnom kurikulumu ipak opredijeliti za oblik *kurikul*, koji je morfološki i slovopisno prilagođen hrvatskom jeziku (Rosandić, 2005.: 153.). Naime, zbog neprovođenja slovopisne i morfološke prilagodbe uključivanjem u jezik koji je primatelj izvorni bi oblik *curriculum* ostao trajno leksičkom neprilagođenicom, odnosno nikad ne bi

postao primljenicom u hrvatskom jeziku (Stolac, 1997.: 97.), stoga Rosandić napušta taj oblik prihvaćajući prilagođeni *kurikul*.

U didaktičkoj se literaturi daje objašnjenje pojma *kurikula*, a morfološki i slovo-pisno ta se riječ potpuno neujednačeno trooblično uporabljuje, što će i potvrditi pregled radova koji slijede.

Autor Didaktike F. Jelavić poglavlje u svojoj knjizi podnaslovljava Nastavni kurikulum i u njemu daje opsežno objašnjenje toga pojma:

“Preneseno na nastavu, curriculum označava (znanstveno, stručno-didaktički osmišljen, obrazložen) tijek poučavanja (didaskain/grč.) i učenja, tj. “metodu” (meta, hodos) – racionalan postupak orijentiran na postignuće i odgoj.” (Jelavić, 1997.: 161.)

U malom rječniku, didaktičkih pojmova u Didaktici L. Bognara i M. Matijevića donosi se sljedeća definicija:

„CURRICULUM – pedagoški pojam koji obuhvaća definirane ciljeve i sadržaje učenja, metode, situacije i strategije, te načine evaluacije. Katkad se ovim izrazom misli samo na nastavni plan i program. U američkoj pedagoškoj terminologije pojam curriculum sadržajno pokriva približno ono što u europskoj literaturi označava izraz didaktika.“ (Bognar i Matijević, 2005.: 401.).

Među prvim je hrvatskim (pod)naslovima koji su se odnosili na *kurikul* i Reforma škole razmatrana s pozicije curriculuma, iz kojega se razabire da se autor odlučio pojam pisati kao tuđicu *curriculum* preuzetu iz engleskoga i njemačkoga jezika (Poljak, 1990.).

Neki naslovi monografski obrađuju pitanja vezana uz kurikul, kao što je to u prijevodu s engleskoga Kurikulum – temeljni pojmovi (Marsh, 1994.) ili pak najnoviji naslov Kurikulum, koji objedinjuje priloge hrvatskih pedagoških stručnjaka (ur. Previšić, 2007.).

U Predgovoru N. N. Šoljana i Uvodu urednika V. Previšića rasvjetljava se *kurikul-ski pristup* kao i projekt Zavoda za pedagogiju Filozofskoga fakulteta Metodologija i struktura nacionalnog kurikuluma. Urednik V. Previšić u svom radu Pedagogija i metodologija kurikuluma navodi pojmovna, povijesna i teorijska objašnjenja, dajući popis, kako kaže, nerijetko suprotstavljenih polazišta i ishodišta. Sam autor donosi sljedeću definiciju:

„Kurikulum je skup planiranih i implicitnih odrednica koje usmjeravaju odgojni i obrazovni proces prema zadacima i sadržajima koji su dosljedno izvedeni iz cilja te upućuju na organizacijske oblike i načine rada postupke provjere uspješnosti u zavisnosti od mnogobrojnih procesnih faktora i okolnosti.“ (ur. Previšić, 2007.: 20.).

U zborniku radova Kurikulum (ur. Previšić, 2007.) autori se uglavnom odlučuju za oblik riječi kakav je u naslovu, ali uočava se i dvojnost pisanja: kada jedan od autora sam govori o navedenom pojmu, piše ga kao *kurikul*, u dijelu teksta kada se

poziva na strane autore (a nije doslovan navod) služi se u obliku *curriculum* (ur. Previšić, 2007.: 75.).

U zborniku radova Dijete, odgojitelj i učitelj (ur. Bacalja, 2004.) tri se autorice bave tim pitanjem, pri čemu se jedna služi izrazom *kurikulum*, a dvije oblikom *kurikul*.

Pretraživanje knjižničnoga kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prema ključnoj riječi *kurikul(um)* dalo je još šezdeset naslova u kojima je naveden spomenuti pojam (kao predmetnica potvrđuje se samo *kurikulum*). Zapaženo je kako je samo u četiri potvrde oblik *kurikul*, a u svima ostalima *kurikulum*. Naslov u kojem se potvrdio preporučljiviji oblik *kurikul* ponekad čak pogriješno navode u popisima literature pretvarajući oblik *kurikul* u *kurikulum*. U dvama naslovima pojavljuje se pridjev lika *kurikulumski*, u trima kao *kurikularni*, a u jednom kao *kurikulski*. Dakle, ni jednom se ne javlja *kurikulni*, kako predlaže S. Težak.

U pedagoškoj je literaturi još mnogo tekstova u kojima je riječ o *kurikulu*, a koji nije izrijekom spomenut u naslovu (iako se sam pojam spominje u tekstu bilo u obliku *kurikul* ili *kurikulum*).

Internetska pretraga daje ponešto drukčije rezultate od prethodno navedenih. Naime, mrežni pretraživač pokazuje da se izraz *kurikul* potvrđuje čak u 21 tekstu raznih autora, odnosno bitno više u odnosu na izraz *kurikulum*, koji se potvrđuje u 15 različitih tekstova. Zapaža se i izvorni lik *curriculum* u četirima tekstovima, a u jednom i lik *curricul*.

Posebno je važno istaknuti kako mrežni pretraživač pokazuje da supostoji i treći izraz, i to domaća, hrvatska inačica kojom se zamjenjuje latinizam iz engleskoga jezika, a to je riječ *uputnik*, koja se potvrđuje u 8 tekstova. Osim što ju nalazimo u tekstu programa nastave vjeronauka te zdravstvenoga odgoja, zanimljiv je podatak da se *uputnik* ponajčešće spominje na službenim stranicama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa,<sup>7</sup> gdje se donosi i objašnjenje značenja toga novoga izraza:

„Sama riječ *uputnik* (latinski: *curriculum*, slovenski: *učni načrt*) upućuje sve subjekte odgojno-obrazovnog procesa na to:

- što se uči i zašto;
- kako se uči;
- kada se uči;
- gdje se uči.“<sup>8</sup>

---

<sup>7</sup> Riječ je o sljedećim tekstovima: Vodič kroz Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu, Zagreb, 2005.; Srećko Listuš, Temeljna načela hrvatskoga nacionalnog obrazovnog standarda; Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010.

<sup>8</sup> Vodič kroz Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2005., str. 33.

Uočljivo je kako se ni slovenski jezik ne služi tuđicom, već za nju ima domaći dvočlani izraz. U jednom od tekstova izraz *uputnik* pojavljuje se isključivo radi isticanja kako se između njega i *kurikul(uma)* isključuje bilo kakav sinoniman odnos:

„Kurikulum nije uputnik. Odgojno-obrazovni kurikulum je daleko širi od nastavnog plana i programa.“<sup>9</sup>

No iz svega naprijed navedenoga jasno je da ni *uputnik* kao ni *kurikul(um)* ne označavaju samo nastavni plan i program. Drugim riječima, u pitanju je novi sadržaj i da bi se stvorio novi znak, potrebno mu je pridružiti i novi izraz, a to je *uputnik* kao hrvatska inačica izraza *kurikul(um)*, pa onda između tih dvaju izraza doista i postoji sinonimija.

Inače *uputnik* ne nalazimo u suvremenim rječnicima, bilježi ga Akademijin rječnik, ali u značenju „onaj koji šale uputnicom novac“, uz napomenu da jednako ima i Bogoslav Šulek. Kako se danas u tom značenju *uputnik* više ne rabi, prihvatljivo je iskoristiti njegov drukčiji opći sadržaj – skup svih uputa o čemu, i to na jednom mjestu – i u tom ga smislu uključiti u pedagoško nazivlje kao zamjenu za *kurikul* i *kurikulum*.

„Prije nego što uđu u leksički sustav jezika primaoca, sve posuđenice prolaze razdoblje kada *osvajaju* svoje mjesto u mikrosustavu leksika toga jezika.“ (Štimac, 2003.: 94.)

Cjelokupni navedeni podatci pokazuju kako je *kurikul(um)* „osvojivši svoje mjesto“ velikim dijelom ušao u pedagoško nazivlje, ali ni *uputnik* za njim mnogo ne zaostaje, jer kako ista autorica zaključuje, „porast posuđenih riječi u nekome jeziku dovodi do težnje za čistoćom“ (Štimac, 2003.: 95.).

Na jezikoslovnim je i pedagoškim stručnjacima da usuglase svoja mišljenja glede odabira jednoga između triju (katkada i četiriju) spomenutih ponuđenih naziva. Pri tome se prije svega valja voditi kriterijem autohtonosti i proizvodne plodnosti, koji dokazuje da su mnoge strane riječi u suvremenom hrvatskom jeziku uglavnom neprimjerene i nepotrebne, a kada posuđivanje uzme pretjeranoga maha, čemu smo trenutačno u hrvatskom jeziku i sami svjedoci, tada se nikako ne može reći da je ono jedan od načina bogaćenja rječnika. Tako se stoga sam od sebe nameće naziv *uputnik* kao najprikladniji odabir. Uza nj ne će biti na odmet isprva u zagradi navesti i izvorni naziv, kako to već i nalazimo u nekim stručnim tekstovima, jer će se tako premostiti sadašnju modu bezrezervnog prihvaćanja tuđica, a osnažiti primjenu načela poticanja hrvatskoga jezičnoga osjećaja

„koji traži da najprije ispitamo svoje jezične mogućnosti, a tek kad nas one izdaju, da onda posegnemo za tuđicom“ (Babić, 2004.: 222.).

---

<sup>9</sup> U tekstu Uloga školske knjižnice u nacionalnom kurikulumu za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj (Dijana Vican).

Ukoliko se rješenje dosadašnje neujednačenosti uporabe odgađa, nakon nekog vremena teško će se tuđice zamijeniti bilo kojom drugom hrvatskom riječju ili izrazom. U takvom slučaju, ako se mora prihvatiti tuđa riječ, onda se nikako ne bi mogao preporučiti oblik neprilagođen hrvatskom jeziku. Kao što su latinske riječi *metallum*, *elementum*, *kriterium*, *pactum* izgubile latinski nastavak *-um* i postale u hrvatskom jeziku *metal*, *element*, *kriterij*, *pakt*, tako se onda preporučuje oblik prilagođen morfološki i slovopisno hrvatskomu jeziku, a to je *kurikul* i iz njega izveden pridjev *kurikulni* ili *kurikulski*, ali samo ako nemamo drugoga izbora i ne postoji valjana hrvatska riječ.

Dakle, na prvom bi mjestu trebala biti hrvatska riječ *uputnik* (*uputnički*); na drugom mjestu prilagođena tuđica *kurikul* (*kurikulni*, *kurikulski*); neprilagođene tuđice *curriculum*, nepravilno prilagođene tuđice *kurikulum* – uopće ne bi trebalo biti u hrvatskom jeziku.

#### Literatura

- Babić, Stjepan, Finka, Božidar, Moguš, Milan (1971.), Hrvatski pravopis, Zagreb, Školska knjiga
- Babić, Stjepan (2004.), Hrvanja hrvatskoga, Zagreb, Školska knjiga
- Božić, Damir (prir.) (2000.), Rječnik englesko-hrvatski, hrvatsko-engleski s gramatikom, Split, Knjigotisak
- Bujas, Željko (1999.), Veliki englesko-hrvatski rječnik. Zagreb, Nakladni zavod Globus
- Jojić, Ljiljana, Matasović, Ranko (ur.) (2002.), Hrvatski enciklopedijski rječnik, Zagreb, Novi Liber
- Klaić, Bratoljub (2004.), Rječnik stranih riječi, Zagreb, MHZ
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (1971.), sv. 82., Zagreb, JAZU
- Rosandić, Dragutin (2003.), Kurikulski metodički obzori. Zagreb: Školske novine.
- Rosandić, Dragutin (2005.), Hrvatsko školstvo u okružju politike. Zagreb: Školska knjiga.
- Stolac, Dijana (1997.), Tuđice i primljenice u dijalektu i standardnom jeziku. Hrvatski dijalektološki zbornik, 10.: str. 93. – 98.
- Štimac, Vlatka (2003.), Anglizmi u jezičnim savjetnicima, Jezik, god. 50., br. 3., str. 93. – 102.
- Žepić, Milan (1991.), Latinsko hrvatski rječnik, Zagreb, Školska knjiga.
- Težak, Stjepko (2004.), Hrvatski naš (ne)podobni, Zagreb, Školske novine.

#### Sažetak

Dubravka Smajić, Irena Vodopija, Učiteljski fakultet u Osijeku  
UDK 811.163.42-46/001.4, izvorni znanstveni rad  
primljen 17. rujna 2008., prihvaćen za tisak 30. listopada 2008.



Curriculum, kurikulum, kurikul – uputnik

On the example of three almost concurrent professional pedagogical terms: curriculum, kurikulum i kurikul, the paper problematizes the overall, uncontrolled penetration of foreign words into the contemporary lexicon of the Croatian language. In stead of these foreign words, we should use the Croatian expression uputnik and its adjective form uputnički.

## POTEŠKOĆE U PRIZNAVANJU HRVATSKOGA JEZIKA U INOZEMSTVU<sup>1</sup>

*Mario Grčević*



Jezični srpskohrvatski unitarizam prve i druge Jugoslavije dobro nam je poznat. Nasuprot njemu, mnogo je manje poznat srpskohrvatski unitarizam Austro-Ugarske Monarhije, iako je on imao dalekosežnije posljedice nego cjelokupno unitarističko djelovanje jugoslavenskih država.

Korijeni austrougarskoga jezičnoga unitarizma nalaze se u tome da je početkom 19. stoljeća bečka jezična politika odlučila Srbima na području pod svojim nadzorom nametnuti novi književnojezični tip kojim bi se Srbi udaljili od Rusa i usko vezali s katoličkim Hrvatima. Jernej Kopitar bio je voditelj tog projekta. U svojim izvješćima redarstvenim službama govori o nužnosti književnojezičnoga „priključenja“ pravoslavaca katolicima, a ujedno upućuje i na to da bi za potrebe katolika trebalo prilagoditi pojedina djela Vuka Stefanovića Karadžića, čovjeka kojega je tražio i pronašao da bi preko njega na spomenuti način reformirao srpski književni jezik.<sup>2</sup> Dakle, Kopitar je zamislio da Hrvate i Srbe treba književnojezično ujediniti, a čini se da je imao i jasnu predodžbu o tome kako to ujedinenje treba provesti. Kopitara je u ulozi voditelja njegova jezičnopolitičkoga projekta naslijedio Franc Miklošič. On je po službenoj dužnosti organizirao i supotpisao Bečki književni dogovor i ujedno vješto omogućio da se Karadžić predstavlja njegovim organizatorom. Objavom Bečkoga književnoga dogovora u predgovoru službenoga rječnika Juridisch-politische

---

<sup>1</sup> Predavanje održano na prvome Okruglome stolu o hrvatskim studijima u inozemstvu u Skradinu, 5. – 6. svibnja 2007.

<sup>2</sup> Više vidi o tome u mojem članku Nacrt za studiju o Jerneju Kopitaru kao strategu Karadžićeve književnojezične reforme, koji je 2002. godine prihvaćen za tisak u Zborniku u čast Daliboru Brozoviću – Od indoeuropeistike do kroatistike. Zbornik još nije objavljen, no tekst članka može se pročitati na mreži: [http://bib.irb.hr/datoteka/264345.Kopitar\\_Karadzic\\_PREPRINT.pdf](http://bib.irb.hr/datoteka/264345.Kopitar_Karadzic_PREPRINT.pdf).